

Список використаних джерел:

1. Deutsche Fachsprache der Technik / Hrsg. von W. Reinhardt. – Leipzig, 1978. – 268 S.
2. Fleischer W. Phraseologie der deutschen Gegenwartssprache / W. Fleischer. – Leipzig, 1982. – 283 S.
3. Hoffman L. Kommunikationsmittel Fachsprache / L. Hoffman. – Berlin, 1984. – 180 S.
4. Möhn D. Determinativkomposita und Mehrwortbenennungen im deutschen Fachwortschatz. Hinweise auf einen vernachlässigten Benennungstyp / D. Möhn // Jahrbuch Deutsch als Fremdsprache 12. – München, 1986. – S. 86–93.
5. Віталіш Л. Деякі структурно-семантичні особливості німецьких економічних термінологічних словосполучень / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uadocs.exdat.com>.
6. Kapferer C. Marketing-Wörterbuch / C. Kapferer. – Hamburg-Zürich, 1984. – 367 S.
7. Захарчук Е. Греко-латинские элементы в многокомпонентных единицах терминологии предпринимательства / Е. Захарчук // Наука і сучасність : [зб. наук. праць]. – Київ, 2000. – Т. XXII. – Вип. 2. – Ч. 2. – С. 262–69.
8. Rathmayr R. Fachwörterbuch Marktwirtschaft Deutsch–Russisch / R. Rathmayr. – Stuttgart–Dresden, 1993. – 115 S.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-279-4-13>

Кузнєцова І. В.

*кандидат філологічних наук, доцент,
Національний університет «Запорізька політехніка»*

ДО АКТУАЛЬНИХ ПИТАНЬ МІЖКУЛЬТУРНОЇ ТА МІЖМОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У СУЧАСНОМУ МОВОЗНАВСТВІ

Загальновизнаною є думка, що різні мови моделюють світ по-своєму, а етнічні мовні картини зараз жваво обговорюються та досліджуються. Етнолінгвальні моделі світу відображають культурні категорії певної групи, їх поведінкові прояви дозволяють побачити основні розбіжності між культурними групами та їхніми цінностями. Серед етнічно-диференціюючих компонентів на першому місці, зазвичай, ставлять мову. Споріднені культури мають схожі мовні фонди завдяки

аналогічному культурному досвіду та його класифікації у мовних категоріях. Несумірність категорій різних культурних спільнот вказує на розбіжності в їх культурному досвіді.

Проблеми міжмовної та міжкультурної взаємодії особливо гостро постають на зламі століть. Оскільки переклад неминуче відбувається принаймні з двома мовами і двома культурними традиціями, перекладачі постійно стикаються з проблемою, як трактувати культурні аспекти, притаманні оригінальному текстові і як знайти найдосконалішу техніку, щоб успішно передати ці аспекти мовою перекладу. Ці проблеми можуть бути різного обсягу залежно від культурної і лінгвістичної розбіжності між двома (чи більше) мовами, з якими має справу перекладач. Культурні труднощі у процесі перекладу можуть набирати різних форм, починаючи від лексичного значення і синтаксису до ідеологій і способів життя у даній культурі.

Тож на сучасному етапі стрімкого розвитку людського суспільства та новітніх інформаційних технологій зростає роль міжкультурного перекладу. Різниця культур і мовленнєвих норм потребує від перекладача глибоких трансформацій. Попри труднощі збереження в перекладі культурних своєрідностей, багато вчених стверджують, що мова є частиною культури і вважають, що відтворення культурних реалій у цільовій мові є першочерговим завданням перекладача у міжкультурній комунікації, бо кожна мовна група має власні культурно-специфічні особливості. Носії різних мов можуть сприймати світ дещо по-різному, що зумовлено особливостями кожної з мов. Науковці відзначають, що у процесі перекладу відбувається зіткнення не лише лексичних та граматичних систем, а й комунікативно-прагматичних, лінгвоетнічних, психологічних, соціокультурних компонентів, менталітету мовців.

Проблема збереження мовної та культурної ідентичності хвилює не тільки лінгвістів, культурологів, а й перекладачів, бо саме переклад як невід'ємний засіб діалогу культур безперечно слугує важливим інструментом захисту власної мови і культури від надмірних іншомовних впливів та розчинення у світовому мовнокультурному просторі.

Міжмовні контакти створюють багатий ґрунт для взаємопроникнення культур, а отже, стимулюють розвиток кожної з них. За схемою автора сучасної теорії масових комунікацій В. Шрамма [1, с. 87] визначають п'ять основних елементів будь-якого комунікаційного процесу. Під час розгляду перекладу як комунікаційного процесу застосовуються ті самі структурні елементи, серед яких є відправник повідомлення (автор тексту оригіналу), пристрій

кодування повідомлення (набір символів, знаків, правил мови, за допомогою яких створюється текст), сигнал (власне створене повідомлення, першотвір), пристрій для розшифровки повідомлення (у нашому дослідженні – перекладач як знавець знаків, символів, правил мови тексту оригіналу та способів вторинного шифрування мовою тексту друготвору; перекладач на цьому етапі повертає комунікативний процес до першого елемента для нового проходження з використанням нової системи шифрування та дешифрування повідомлення), реципієнт повідомлення (читач друготвору). Така схема є недосконалою через неврахування соціально-психологічних складників, які впливають і на процес створення тексту оригіналу, і на етапи опрацювання, і на сприйняття тексту. У ній не враховано суспільно-політичні складники, спосіб передавання повідомлення, шлях передавання повідомлення, формування цільової аудиторії тощо.

У дослідженнях міжкультурної комунікації можна виділити психологічні, соціологічні і лінгвістичні напрямки. Ближче усього до психології з розроблюваних лінгвістичних тем знаходиться вивчення різних комунікативних стилів у їхньому використанні всередині і за межами своєї групи. Психологічне поняття акомодатії застосовується до таких параметрів комунікації, як темп мови, вибір відповідної лексики, спрощена або ускладнена граматична структура. Акомодатія може бути позитивною (підлаштування під співрозмовника) або негативною (використання максимально відмінного від співрозмовника стилю). Другий важливий напрямок лінгвістичних досліджень пов'язаний з вивченням дискурсу як певного інтегрального процесу, центрального для комунікативної діяльності.

Мова – це дзеркало навколишнього світу, яка відображає дійсність і створює свою картину світу, специфічну й унікальну для кожної мови і, відповідно, народу, етнічної групи, мовного колективу, що користується даною мовою як засобом спілкування. Подолання мовного бар'єру недостатньо для забезпечення ефективності спілкування між представниками різних культур. Для цього потрібно подолати бар'єр культурний. Існують так звані національно-специфічні компоненти культур, тобто саме те, що і створює проблеми міжкультурної комунікації. Мова не існує поза культурою як соціально успадкованої сукупності практичних навичок і ідей, що характеризують наш спосіб життя. Як один з видів людської діяльності, мова виявляється складовою частиною культури, обумовленої як сукупність результатів людської діяльності в різних сферах життя людини: виробничої, суспільної, духовної. Однак, як форма існування мислення і, головне, як засіб спілкування мова постає в одному ряді з культурою. У той же час

компонент культури є не просто якась культурна інформація, що повідомляється мовою. Це невід’ємна властивість мови, властива всім її рівням і всім галузям.

Отак у процесі міжкультурного спілкування виникає чимало проблем, низка труднощів, серед яких мовна відмінність є чимало не єдиною. Не співпадіння у сприйнятті навколишнього світу носіями різних культур може породжувати непорозуміння, конфлікти. Національна специфіка комунікативної поведінки представників інших народів зазнає помилкової інтерпретації з позиції власної культури. Відповідна міжкультурна комунікація виявляється неможливою без знайомства з когнітивною базою того лінгвокультурного співтовариства, мовою котрого відбувається спілкування.

Радикальне підвищення рівня навчання комунікації, спілкуванню між людьми різних національностей може бути досягнуто тільки при ясному розумінні і реальному обліку соціокультурного фактора. Багаторічна практика викладання живих мов як мертвих призвела до того, що ці аспекти мови виявлялися в тіні, залишилися незатребуваними. Отож, у викладанні іноземних мов є істотне упущення. Одне з найбільш важливих і радикальних умов заповнення цієї прогалини – розширення і поглиблення ролі соціокультурного компонента в розвитку комунікативних здібностей.

Отак, ключовим питанням вирішення актуального завдання навчання іноземних мов як засобу комунікації між представниками різних народів і культур полягає в тому, що мови мають вивчатися у нерозривній єдності зі світом і культурою народів, що говорять на цих мовах. Навчити людей спілкуватися, навчити виробляти, створювати, а не тільки розуміти іноземну мову – це важке завдання, ускладнене необхідністю більш глибокого та ретельного вивчення світу носіїв мови, їх культури в широкому етнографічному сенсі слова, їхнього способу життя, національного характеру, менталітету тощо. Реальне вживання слів у мові, реальне спілкування значною мірою визначається знанням соціального і культурного життя спільноти, що говорить цією мовою.

Список використаних джерел:

1. Schramm W. The Nature of Communication between Humans // The Process and Effects of Mass Communication. Urbana, IL: University of Illinois Press, 1971. 516 p.